

Hafa neytendur upplýst val ? Eru merkingar þínar réttar?

Jónína Þ. Stefánsdóttir

Mars 2013

• Skipulag

Kl 13	Innihaldslýsingar og magnmerkingar -JS
13:50	Hlé
Kl 14	Fullyrðingar og næringargildi -KG
14:50	Hlé
Kl 15	Auðkennismerki og uppruni -JS
15:50	Lok

Glærur á mast.is
Útgáfa -> fræðslufundir

- Merkingar eru mjög mikilvægar!
- Eru oft einu upplýsingarnar sem neytendur hafa um matinn.
- Við, sem neytendur, eigum rétt á að geta valið mat/matvörur út frá merkingum
- Réttar
- Skýrar, læsilegar, aðgengilegar
- Ekki villandi, ekki gefa í skyn annað en það sem rétt er

- Lög og reglugerðir um merkingar, dæmi
  - Lög um matvæli
  - Reglugerðir um
    - merkingu matvæla
    - merkingu næringargildis
    - næringar- og heilsufullyrðingar
  - Um ákveðin matvæli
    - kjöt og kjötvörur, ávaxtasafa, kakó- og súkkulaðivörur, hunang, fæðubótarefni o.fl.
  - Um sérfaði, f ákveðna hópa
    - barnamatur, ungbarna- og stoðblöndur o.fl.
  - mast.is/matvaelastofnun/log-og-reglur/matvaeli/

Hvað þarf að koma fram ?

6.gr. reglugerðar nr. 503/2005 um merkingu matvæla

- Heiti vöru 7. gr.
- **Innihaldslýsing 8.-13. gr.**
- **Magn tiltekinna innihaldsefna 14. gr.**
- Nettóþyngd 15.-18. gr.
- Geymsluskilyrði 19. gr.
- Geymsluþol 20.-22. gr.
- Heiti og heimilisfang ábyrgs aðila
- **Upplýsingar um upprunaland**
- Notkunarleiðbeiningar 23. gr
- Styrkur vínanda 24. gr.
- Framleiðslulota 25.-26. gr.
- Viðbótarupplýsingar sbr. viðauka 6
- og **auðkennismerki á dýraafurðir** skv. EB/853/2004

Greinar 9 – 35, viðaukar I-XV, skyldumerkingar

- (a) Heiti vöru; 17. gr og viðauki VI
- (b) Innihaldslýsing; 18. - 20. gr. og viðauki VII
- (c) Ofnæmis- og óþolsvaldandi innihaldsefni; (áberandi !)
21. gr. og viðauki II
- (d) Magnmerking; 22.gr. og viðauki VIII
- (e) Nettóþyngd; 23. gr. og viðauki IX
- (f) Best fyrir og síðasti neysludagur; 24. gr. og viðauki X
- (g) Geymsluskilyrði; 25. gr.
- (h) Ábyrgðaraðili; 8. gr.
- (i) Uppruni; 26. gr. og viðauki XI
- (j) Leiðbeiningar ef þörf krefur; 27. gr
- (k) Alkóhól %; 28. gr
- (l) Næringargildi 29.-35. gr. og viðauki I, V, XIII-XV -NÝTT
- Viðbótarmerkingar 10. gr. og viðauki III MARGT NÝTT

- EB/1169/2011

- *Ákvæði um ábyrgð fyrirtækja 8.gr.*

- Tryggja að merkingareglur séu uppfylltar og sannprófa það
- Fyrirtæki ber ábyrgð á að upplýsingar
  - um ópakkaða vöru berist til fyrirtækis sem tekur við vörunni
- Fyrirtæki sem ekki hafa áhrif á merkingar
  - skulu ekki dreifa vöru sem þeir vita eða grunar að sé ekki skv. merkingareglum

• Dæmi: Ýsa í karrýkóssósu

- Varan virðist innihalda rifinn ost en tilvist hans kemur ekki fram í innihaldslýsingu.
- Magnmerkingu ýsu vantar.
- Ekki er minnst á karrý eða kókos í innihaldslýsingu.
- Notað er orðið "geymslu efni" í staðinn fyrir "rotvarnarefni".
- Orðin "best fyrir" eða "síðasti neysludagur" vantar.
- Pökkunardag vantar.
- Sítrónudjús = sítrónusafi?
- Merking bindiefna þarf að vera skýrari.
- E 551 er kekkjavarnarefni en ekki bindiefni.

Innihaldslýsing

= lýsing á innihaldi

Innihaldslýsing

- Öll innihaldsefni í röð eftir minnkandi magni, eins og þau eru notuð við framleiðslu vörunnar
- Samsett innihaldsefni sbr. 12. gr.
- Ofnæmis- og ópolsvaldar (13. gr. og viðauki 4)
- Nota má flokksheiti fyrir ákveðin hráefni sbr. viðauka 1.
Dæmi: fiskur, ostur, krydd
- Aukefni:
  - Flokksheiti (heiti efnis)
  - Flokksheiti (E númer)
- Ensím
  - Flokksheiti (heiti efnis)
- Bragðefni , reykbragðefni
  - Sbr. viðauka 2

• Innihaldslýsingar

- ÖLL innihaldsefni, (EKKI fleiri, ekki færri), rétt heiti

Hráefni

- Fiskur, hveiti, olía

Aukefni og ensím

- Bindiefni (sojalesitín) (E322 úr soja)
- Rotvarnarefni (Natríumbensóat)
- Flokksheiti (heiti ensíms)

Önnur efni

- Bragðefni
- Örverur (LGG, AB)

- „Innihald“ „Innihaldslýsing“
- Í röð eftir magni innihaldsefna

Fyrst það sem mest er af

- Vatn, hveiti, jurtaolía, hveitiklíð...

Ekki þarf að raða því sem er < 2%

- t.d. aukefni, salt, bragðefni

- Samsett innihaldsefni undir eigin heiti í innihaldslýsingu + innihaldslýsing þess t.d. majones í innihaldslýsingu á hrásalati

Heiti majones
+
innihaldslýsing
þess í sviga

- Hvítkál, ***majones*** (sojaolía, eggjarauður, krydd, edik, sykur, salt, sýrur E260, rotvarnarefni E211), gulrætur, sykur, edik, krydd

Innihaldsefni
majones með
öðrum
hrásalatsins

- Hvítkál, sojaolía, gulrætur, eggjarauður, krydd, edik, sykur, salt, sýrur E260, rotvarnarefni E211

Ofnæmis- og óþolsvaldar (oó) í viðauka 4 ÞESSI HRÁEFNI OG AFURÐIR ÞEIRRA VERÐUR ALLTAF AÐ MERKJA SKÝRT

1. Korn sem inniheldur glúten
(þ.e. hveiti, rúgur, bygg, hafrar, spelt, taumhveiti (kamut) eða blendingar þeirra)
2. Krabbadýr (s.s. humar, rækja, krabbi)
3. Egg
4. Fiskur
5. Jarðhnetur
6. Sojabaunir
7. Mjólk (þ.m.t. laktósi)
8. Hnetur, þ.e. möndlur, heslihnetur, valhnetur, kasúhnetur, pekanhnetur, parahnetur, pistasíuhnetur, goðahnetur og queensland-hnetur
9. Sellerí
10. Sinnep
11. Sesamfræ
12. Brennisteinsdíoxíð og súlfít í styrk, sem er yfir 10 mg/kg eða 10 mg/lítra, gefið upp sem SO₂."
13. Úlfabaunir (lúpína)
14. Lindýr (s.s. sniglar, kræklingur, hörpudiskur)

• Dæmi um afurðir ofnæmis- og óþolsvalda

- merkja þarf úr hvaða ofnæmis/óþolsvaldi

Kasein

- mjólkurprótein
kasein (úr mjólk)

Sterkja

- hveitisterkja
sterkja (úr hveiti)

Lesitín

- sojalesitín
lesitín úr soja, E-322 úr soja

Lýsósím

- E-1105 úr eggjum

• • • Breytist innihaldslýsing með EB/1169/2011

- Áhersla á ofnæmis/óþolsvalda (feitletrun-litur)
- Breyting á flokksheitum
  - Tegund jurtaolíu komi fram t.d. repjuolía
  - 2 flokksheiti voru séríslensk og falla væntanlega út

• • • *Innihaldslýsing óþörf. - 9.gr.*

þegar um er að ræða:

a) ferska ávexti og grænmeti, þ.m.t.kartöflur, sem hvorki hafa verið frysjaðar, sneiddar ..

b) kolsýrt vatn

c) gerjað edik sem er unnið úr einu hráefni

d) ost, smjör...

e) vörur úr einu hráefni ef...

f) Brennd og óbrennd vín ofl drykkjarvörur >1,2% (ath þó ofnæmi)

• • • Hvað telst ekki til innihaldsefna? – 10.gr.

a) **tímabundið** skildir frá og svo bætt í aftur

b) **aukefni og ensím**, úr hráefnum,
sem gegna ekki hlutverki í lokaafurð

c) **tæknileg** hjálparefni,
og **leysir/burðarefni** fyrir aukefni, ensím og
bragðefni

d) efni sem ekki eru aukefni
en **notuð eins og tæknileg hjálparefni**,
(s.s. málmar, ensím)

Magnmerkingar

% við heiti eða í innihaldslýsingu

Magnmerking

- 14. gr. í reglugerð nr. 503/2005 um merkingu matvæla
- Merkja magn sem er notað við framleiðslu
- Komi fram
  - Við heiti vöru: *Jarðarberjajógúrt með 15% jarðarberjum*
  - Í innihaldslýsingu: *Sýrð nýmjólk, sykur, jarðarber (10%)*
  - Í nánd við heiti vöru:
Jarðarberjasulta 55 g jarðarber í 100 g
- Einnig hægt að tiltaka % í %
  - en getur verið illskiljanlegt f neytendur
    - 10% jarðarberjamauk (þar af 20% jarðarber) í jarðarberjajógúrt

• Magnmerking

Áhersla á
innihaldsefni
=
magnmerkja

- Magn eða mikilvægi (mynd)
- Venjulega tengt heiti matvæla
- Einkennir, aðgreinir vörur

Undan-
tekningar

- Bragðefni
- Magn skiptir ekki máli
- Sætuefni, íblöndun
- ofl

• Aðrar reglugerðir

- Einnig eru ákvæði um magnmerkingu í reglugerðum um
  - kjöt og kjötvörur
  - aldinsultur og sambærilegar vörur (magn ávaxta í 100 g af fullunninni vöru og heildarmagn sykurs í 100g)
  - kakó og súkkulaðivörur
„Kakóburrefni:.....% að lágmarki“
- Nýja EB reglugerðin nr. 1169/2011

- Kjöt (í heilum stk) m viðbættu vatni
  - í reglugerð um kjöt og kjötvörur
- Merkja magn vatns við vöruheiti ef meira en
  - 5% í soðnum vörum
  - 10% í hráum vörum
- Jafnframt skal merkja % magn kjöts í innihaldslýsingu
(vísað í reglugerð um merkingu matvæla)

Borgarar og hakk

- Ef próteini er bætt í borgara og hakk skal merkja magn próteins í innihaldslýsingu
(Viðauki II reglugerð um kjöt og kjötvörur)

• EB/1169/2011 – Magnmerkingar 22.gr.

Magnmerking innihaldsefnis (eða flokks), ef

- það er í nafni vöru
eða venjulega tengt heiti vöru í huga neytenda
- áhersla á það í merkingu (orð, myndir, grafík)
- nauðsynlegt til að einkenna vöru
og aðgreina frá annarri sem henni gæti verið
ruglað saman við vegna nafns eða útlits
- Undantekningar í **Annex VIII**

Takk fyrir!

---

www.mast.is

